

KS. RYSZARD KAMIŃSKI

PASTORALNY WYMIAR II POLSKIEGO SYNODU PLENARNEGO

Chociaż synody w Kościele mają strukturę prawną i przeprowadzane są według określonych norm organizacyjno-prawnych, to jednak mają też swoje cele i zadania pastoralne. Ustawodawstwo przedsoborowe Kościoła, w tym Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r., nie wyznaczało wprost synodowi kościelnemu regulacji spraw z dziedziny duszpasterskiej. Dlatego o synodach przedsoborowych mówi się, że były to synody bardziej jurydyczne niż pastoralne¹

Spojrzenie na synody kościelne uległo zmianie po Soborze Watykańskim II. Soborowy Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus* wyraża życzenie, aby „synody kościelne w przyszłości nabrały nowej mocy, dzięki czemu można by skuteczniej zatroszczyć się o wzrost wiary i zachowanie karność kościelnej [...] stosownie do okoliczności czasu” (nr 36). W ten sposób instytucja synodów kościelnych jest niezastąpionym narzędziem reformy i odnowy Kościoła. Synody zmierzają do określenia ram wytyczających na przyszłość życie i działalność Kościoła².

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. w określeniu synodu partykularnego poszedł drogą jego koncepcji pastoralno-prawnej, wyznaczając mu na

Ks. prof. dr hab. RYSZARD KAMIŃSKI – dyrektor Instytutu Pastoralno-Katechetycznego KUL; kierownik Katedry Teologii Pastoralnej; adres do korespondencji: ul. Chopina 23/8, 20-023 Lublin.

¹ J. D u d z i a k. *Pastoralny aspekt II Polskiego Synodu Plenarnego ze szczególnym uwzględnieniem nowej ewangelizacji*. W: *Dzieło II Synodu Plenarnego w Polsce*. Red. S. Tymosz. Lublin 2001 s. 149-151.

² J. G r ę ź l i k o w s k i. *Instytucja Synodu Diecezjalnego w Kościele w Polsce po Soborze Watykańskim II*. „Studia Włocławskie” 4:2001 s. 107-109.

pierwszym miejscu „troskę o zaspokojenie potrzeb duszpasterskich Ludu Bożego w odniesieniu do własnego terytorium” (kan. 445). Według normy kodeksowej synody plenarne powinny mieć wymiar pastoralny.

Posoborowe synody partykularne, w przeciwieństwie do synodów wcześniejszych, stawiających na pierwszym miejscu sprawę odnowy kościelnych struktur i prawa, wysuwają na czoło regulację spraw duszpasterskich. Z tego względu określa się je jako synody pastoralne³

Chociaż na synodach posoborowych zapadają także decyzje prawne, to jednak funkcja prawa kościelnego jest zawsze pastoralna. Dlatego nie należy rozdzielać tych dwóch dziedzin i punktów patrzenia, a tym bardziej nie należy stawiać ich na przeciwstawnych biegunach⁴

Pastoralny wymiar II Polskiego Synodu Plenarnego wynika niejako z jego natury. Zgodnie z wymogami Kodeksu Prawa Kanonicznego pierwszym jego celem było „zatroszczyć się o zaspokojenie potrzeb duszpasterskich Ludu Bożego w odniesieniu do własnego terytorium” (kan. 445). Według postanowienia kodeksowego synod jest instytucją odpowiedzialną za wzrost wiary, ukierunkowanie wspólnej działalności pastoralnej, poprawę obyczajów oraz koordynację duszpasterstwa (zob. kan. 445).

O charakterze i zadaniach II Polskiego Synodu Plenarnego przesądziły dwie okoliczności: synod rozpoczął pracę po Soborze Watykańskim II oraz na progu trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa. Uwzględniając te okoliczności oraz towarzyszące przejściu do trzeciego tysiąclecia po Chrystusie znaki czasu, narzucają się trzy płaszczyzny działalności synodalnej: recepcja dokumentów Soboru Watykańskiego II, intensyfikacja dzieła ewangelizacji na progu trzeciego tysiąclecia oraz synodalna interpretacja znaków czasu i przygotowanie się na przyjście nowego tysiąclecia z pogłębioną nauką soborową⁵

Pastoralne doświadczenia Soboru Watykańskiego II, a zwłaszcza wskazany przezeń sposób sprawowania biskupiej posługi, uwzględniający szerszy udział wiernych świeckich we wszystkich dziedzinach życia Kościoła, skłonił do preferowania pastoralnego modelu synodu plenarnego. Do takiej decyzji skło-

³ D u d z i a k. *Pastoralny aspekt II Polskiego Synodu Plenarnego* s. 170-171.

⁴ T. P i e r o n e k. *Praca legislacyjna II Polskiego Synodu Plenarnego*. W: *Dzieło II Synodu Plenarnego w Polsce* s. 74.

⁵ S. T y m o s z. *II Polski Synod Plenarny w przemówieniach Ojca św. Jana Pawła II*. W: *Dzieło II Synodu Plenarnego w Polsce* s. 60; T. R o z k r u t. *II Polski Synod Plenarny – krótka refleksja kanoniczno-pastoralna*. „Currenda” 2001 nr 2 s. 276-278.

nił również fakt, że przed rozpoczęciem II Polskiego Synodu Plenarnego odbyło się w Polsce kilkanaście synodów diecezjalnych i jeden synod prowincjalny. Wszystkie one miały, w większym lub mniejszym zakresie, charakter pastoralny.

Na pastoralny charakter II Polskiego Synodu Plenarnego wskazuje jego okres przygotowawczy (I), metoda prezentowania tematów w poszczególnych dokumentach (II) oraz treść dokumentów synodalnych (III).

I. PASTORALNY CHARAKTER OKRESU PRZYGOTOWAWCZEGO DO II POLSKIEGO SYNODU PLENARNEGO

Episkopat Polski zdecydował o zwołaniu II Polskiego Synodu Plenarnego w 1987 r. Miał to być synod pastoralny z zaangażowaniem całej wspólnoty kościelnej w Polsce. Wola ustawodawcza Synodu Plenarnego została wyrażona w pracach wstępnych jeszcze przed jego otwarciem. W ramach tych prac wstępnych Komisja Przygotowawcza, złożona z prawie 200 ekspertów duchownych i świeckich, przygotowała teksty robocze Synodu⁶ Teksty robocze II Polskiego Synodu Plenarnego składają się z 17 dokumentów, obejmujących problematykę soborową z uwzględnieniem kwestii szczególnie ważnych dla Kościoła w Polsce. Dokumenty tekstów roboczych zredagowano według jednego schematu. Obejmował on cztery części: teologiczną, socjologiczną, pastoralną i prawną. Dokumenty robocze były przedstawieniem ważniejszych problemów duszpasterstwa w Polsce w kontekście nauczania Soboru Watykańskiego II i ostatnich papieży oraz uwarunkowań miejscowych z propozycjami ich rozwiązania. Dokumenty robocze służyły za punkt wyjścia do szerokiej dyskusji nad ważnymi problemami Kościoła w Polsce⁷

Oficjalne otwarcie II Polskiego Synodu Plenarnego nastąpiło 8 VI 1991 r. podczas wizyty apostolskiej Jana Pawła II w Polsce⁸ Faza pastoralna II Polskiego Synodu Plenarnego trwała od oficjalnej inauguracji do jego zakończenia w 1999 r. Okres ten nie ograniczał się tylko do redakcji projektów statutów synodalnych, lecz przekształcał się w synodalne wydarzenie prze-

⁶ *II Polski Synod Plenarny. Teksty robocze.* Poznań–Warszawa 1991.

⁷ Lista problemów była otwarta i w trakcie prac synodalnych mogła być rozszerzona lub zmniejszona. Zob. P i e r o n e k. *Praca legislacyjna II Polskiego Synodu Plenarnego* s. 74-77.

⁸ Regulamin II Polskiego Synodu Plenarnego został uchwalony 17 X 1991.

nikające całość życia Kościoła w Polsce⁹ Pierwszy etap służył przede wszystkim tworzeniu zespołów synodalnych, studiowaniu tekstów roboczych II Polskiego Synodu Plenarnego i dokumentów papieskich oraz dyskusji nad nimi. Powołane do życia specjalne grupy synodalne, złożone z osób świeckich, w praktyce okazywały się często prawdziwymi ośrodkami studiów nad problemami synodalnymi. Zainteresowania i dyskusje członków zespołów synodalnych szły jednak często w kierunku spraw praktycznych i konkretnych, dlatego też teksty robocze Synodu Plenarnego były przez nich oceniane jako zbyt teoretyczne i abstrakcyjne.

Przywołane wcześniej inicjatywy pastoralne, jak i sesje publiczne II Polskiego Synodu Plenarnego, na których przedstawiano i dyskutowano sprawy szczególnie ważne i aktualne dla Kościoła w Polsce, a zawarte w tekstach roboczych Synodu, miały na celu edukację i formację wspólnoty kościelnej w Polsce. Wszystkie inicjatywy pastoralne zmierzały do lepszego poznania doktryny Vaticanum II, pogłębienia życia duchowego wiernych, a w szczególności uczestników prac synodalnych oraz umocnienia odpowiedzialności pastoralnej wszystkich katolików w Polsce za Synod Plenarny¹⁰

Pastoralny charakter II Polskiego Synodu Plenarnego wyraża się zaangażowaniem członków Kościoła w Polsce w prace synodalne¹¹ Objawiało się to nie tylko w uczestnictwie w zespołach synodalnych i sesjach publicznych, ale także w ożywionym duszpasterstwie synodalnym, powiązanim z normalną działalnością duszpasterską w parafiach i diecezjach w Polsce. W duszpasterstwie tym wykorzystywano istniejące już formy spotkań i nabożeństw, adoracji i godzin biblijnych oraz katechezę i głoszenie słowa Bożego poprzez homilie, konferencje i pogadanki religijne. Materiały synodalne umożliwiały duszpasterzom nawiązywanie w ich codziennej pracy do problematyki Synodu Plenarnego.

Wspomniane przedsięwzięcia zmierzały do wzbogacenia wiary, i to zarówno w zakresie jej treści, jak i świadectwa życia wiernych. Dążono do tego, aby w okresie przygotowawczym ukształtować mentalność eklezjalną, jakiej domaga się synod posoborowy. Dlatego wiele uwagi poświęcono na poznanie doktryny Vaticanum II i nauczania Jana Pawła II oraz formację eklezjalną zespołów synodalnych i różnych grup eklezjalnych. Końcowe dokumenty sy-

⁹ G r ę ź l i k o w s k i. *Instytucja Synodu Diecezjalnego* s. 122.

¹⁰ Zob. P i e r o n e k. *Praca legilsacyjna II Synodu Plenarnego* s. 78-79.

¹¹ E. S z t a f r o w s k i. *Synod diecezjalny w doktrynie soborowej i jej wyraz w posoborowych synodach polskich*. „Prawo Kanoniczne” 30:1987 nr 1-2 s. 71-74.

nodalne są odzwierciedleniem tego, do czego Synod Plenarny doszedł przez pracę pastoralną i dyskusję.

II. METODA OPRACOWYWANIA DOKUMENTÓW SYNODALNYCH

Na pastoralny charakter II Polskiego Synodu Plenarnego wskazuje także wybrana i zastosowana metoda prezentowania tematów w poszczególnych dokumentach końcowych Synodu. Metoda ta opiera się na trzystopniowym układzie. Każde z zagadnień znajduje swoje naświetlenie z trzech oddzielnych punktów widzenia: na płaszczyźnie doktrynalno-teologicznej, socjologicznej, czyli uwzględniającej stan faktyczny problemów w Kościele katolickim w Polsce, oraz na płaszczyźnie pastoralnej w świetle zaleceń duszpasterskich na przyszłość. Przyjęto więc metodę „voir, juger, agir” wypracowaną we Francji z inspiracji JOC¹², a potem przedstawioną przez papieża Jana XXIII w encyklice *Mater et Magistra*. Trzy etapy postępowania Jan XXIII określił słowami: „zbadać, ocenić, działać”¹³

W pierwszej części („voir” – „zbadać”) dokumenty synodalne prezentują nauczanie Kościoła na określony temat na podstawie Pisma świętego, nauczania Kościoła współczesnego, zwłaszcza nauczania Soboru Watykańskiego II, nauczania ostatnich papieży i Stolicy Apostolskiej, Kodeksu Prawa Kanonicznego i *Katechizmu Kościoła Katolickiego*¹⁴ W tej części dokumentów prezentuje się teologiczne zasady stanowiące podstawę do analizy konkretnych sytuacji społeczno-religijnych.

Cześć druga („juger” – „oceniać”) przedstawia opis stanu faktycznego poszczególnych dokumentów tak na płaszczyźnie społecznej, jak i kościelnej, wskazując na zjawiska pozytywne i negatywne. Należy dobrze poznać obecny czas, aby zrozumieć głos Boga do człowieka w określonej epoce dziejów. Następnie należy ocenić, jakie środki winno się podjąć dla zrealizowania planów Stwórcy względem ludzi obecnego czasu.

Wreszcie w trzeciej części („agir” – „działać”) każdego dokumentu Synod Plenarny podaje wskazania i propozycje rozwiązań istniejących w Polsce problemów. Chodzi tutaj o religijną ofensywę, która mogłaby skutecznie przeciwdziałać szerzącym się przeciwnościom. W części tej podane są za-

¹² Jeuneuse Ouvrière Chrétienne.

¹³ J a n XXIII. Enc. *Mater et Magistra* [15 V 1961] cz. IV nr 236.

¹⁴ P i e r o n e k. *Praca legislacyjna II Synodu Plenarnego* s. 156.

rzządzenia i zachęty, związane z analizowanym tematem. Niektóre z nich Synod Plenarny określa jako wnioski i postulaty pastoralne albo jako postulaty synodalne. W tych ostatnich są postulaty pastoralne oraz zarządzenia kanoniczno-prawne.

Nie tylko okres przygotowawczy, ale także przyjęta metoda w przygotowaniu dokumentów synodalnych wskazuje, że nadrzędnym zadaniem Synodu Plenarnego jest pastoralne odrodzenie rzeczywistości eklezjalnej w Polsce¹⁵. W czternastu dokumentach, w których II Polski Synod Plenarny reguluje sytuację duszpasterską Kościoła w Polsce, duże znaczenie mają wskazania pastoralne.

III. TEMATYKA PASTORALNA DOKUMENTÓW SYNODALNYCH

Istnieją zasady działania Kościoła nie kwestionowane w żadnym czasie. Nie mogą ulegać zmianom pod wpływem żadnych przemian. Wywodzą się one albo mają oparcie w Objawieniu Bożym i Tradycji chrześcijańskiej. Stanowią fundament koncepcji duszpasterstwa.

Istotą każdej działalności duszpasterskiej jest Chrystus (*Novo millennio ineunte* [NMI] nr 15). Dlatego Jan Paweł II zaleca wszystkim, aby ci, którzy związani są z działalnością duszpasterską, „kontemplowali i wpatrywali się w oblicze Chrystusa” (NMI 16), a „perspektywa, w którą winna być wpisana cała działalność duszpasterska, jest perspektywą świętości” (NMI 30). Ona powinna być „fundamentem programu duszpasterskiego na początek nowego tysiąclecia” Według Papieża na tej drodze trzeba „łączyć całe bogactwo propozycji dostępnych dla wszystkich z tradycyjnymi formami pomocy indywidualnej i grupowej oraz z nowszymi formami udostępnionymi przez stowarzyszenia i ruchy uznane przez Kościół” (NMI 31).

Według nauczania papieskiego „w ramach wyznaczonych przez uniwersalne i niepodważalne zasady jedyny program Ewangelii musi się nadal ucieleśniać w historycznej rzeczywistości każdej wspólnoty kościelnej” (NMI 29). Jan Paweł II zachęca pasterzy Kościołów partykularnych, aby „wytyczyli etapy przyszłej drogi duszpasterskiej” (NMI 29).

II Polskiemu Synodowi Plenarnemu, opierającemu się na doktrynie Soboru Watykańskiego II i dokumentach Kościoła posoborowego, a zwłaszcza Jana

¹⁵ D u d z i a k. *Pastoralny aspekt II Polskiego Synodu Plenarnego* s. 156-157.

Pawła II, które nakreślają ramy opracowania kierunków pracy duszpasterskiej, towarzyszy przekonanie, że oprócz prawd nigdy nie kwestionowanych w dziejach. Kościół jako rzeczywistość bosko-ludzka zanurzona jest w doczesności i potrzebuje ciągłej odnowy. Tej rzeczywistości poświęconych jest czternaście dokumentów II Polskiego Synodu Plenarnego, które po zatwierdzeniu przez Kongregację do Spraw Biskupów 22 XII 2000 r. i wejściu w życie 28 II 2001 r. stały się obowiązującym programem kształtowania życia kościelnego w Polsce¹⁶

Merytorycznie dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego obejmują całość kształt problematyki eklezjalnej. Synod Plenarny sytuuje Kościół katolicki w Polsce na tle problemów naszej codziennej rzeczywistości. Dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego ukazują jednocześnie doktrynę Kościoła katolickiego, aktualną sytuację oraz obowiązki i wskazania dotyczące podjętych zagadnień.

Postanowienia II Polskiego Synodu Plenarnego mają charakter pastoralny. Ten pastoralny wymiar podkreślają we wszystkich dokumentach synodalnych opis i analiza współczesnej sytuacji oraz idące za tym wskazania i postulaty pastoralne, adresowane do wspólnot kościelnych, wszystkich podmiotów eklezjalnych oraz poszczególnych wiernych w Polsce. W niektórych dokumentach synodalnych są też postulaty kierowane do całego społeczeństwa i władz cywilnych w Polsce¹⁷

Dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego wiele miejsca poświęcają podmiotowej strukturze Kościoła – duchownym, osobom konsekrowanym i ludziom świeckim. Dokumenty synodalne o kapłaństwie i życiu konsekrowanym, o posłannictwie świeckich oraz o powołaniu do życia w małżeństwie i rodzinie wyraźnie eksponują podmiotowość członków ludu Bożego oraz ich miejsce i rolę w działalności zbawczej Kościoła w dzisiejszych czasach.

Najwięcej miejsca dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego poświęcają realizacji podstawowych funkcji Kościoła: nauczycielskiej, kapłańskiej i pasterskiej. Nauczanie, uświęcanie i kierowanie to podstawowe wymiary działalności zbawczej Kościoła i każdej wspólnoty eklezjalnej. Dokument *Szkola i uniwersytet w życiu Kościoła i narodu* związany jest bezpośrednio z realizacją funkcji nauczycielskiej, natomiast dokumenty *Liturgia Kościoła*

¹⁶ D u d z i a k. *Pastoralny aspekt II Polskiego Synodu Plenarnego* s. 152; R o z k r u t. *II Polski Synod Plenarny* s. 273-278.

¹⁷ T. R o z k r u t. *Rola synodów partykularnych we współczesnym Kościele*. „Polonia Sacra” 6:2002 nr 11 s. 304-305.

po Soborze Watykańskim II oraz *Świętość. Dar i zadanie* dotyczą realizacji funkcji kapłańskiej w Kościele. Realizacji funkcji pasterskiej w obecnej rzeczywistości poświęcone zostały dokumenty synodalne *Postługa charytatywna Kościoła* oraz *Duszpasterstwo polskie za granicą*.

Dokument synodalny *Potrzeba i zadania nowej ewangelizacji* odnosi się, w odróżnieniu od innych dokumentów, do realizacji wszystkich podstawowych funkcji Kościoła: nauczania, uświęcania i kierowania. Dokument synodalny wskazuje na potrzebę podjęcia w Polsce z nowym zapałem oraz z wykorzystaniem nowych metod i środków głoszenia Osoby Chrystusa i Jego Ewangelii wszystkim ludziom, a zwłaszcza dystansującym się od nauczania Kościoła lub wykazującym wobec niego obojętność. Odnowiona świadomość eklezjalna ma prowadzić członków Kościoła do pogłębienia więzi z Chrystusem i ukazywania Go innym ludziom głównie przez wzbogacone modlitwą świadectwo życia¹⁸

Dziedzina egzystencji i działalności zbawczej należą do bezpośredniej kompetencji Kościoła. Istnieją jednak dziedziny, które wprawdzie nie wchodzą do rzeczywistości religijnej, ale Synod Plenarny obejmuje je także swoją kompetencją pośrednią. Sobór Watykański II potwierdził uprawnioną autonomię kultury ludzkiej, nauki, działalności gospodarczej, społecznej i politycznej. Autonomia ta polega na tym, że te wszystkie dziedziny działalności człowieka kierują się własnymi prawami. Są nimi, z jednej strony, dyrektywy poznania naukowego, uznanie właściwych metod poszczególnych nauk oraz dyrektywy wytwarzania. Człowiek nie może jednak, z drugiej strony, w wymienionych wyżej dziedzinach stracić sprzed oczu perspektyw ich ostatecznego odniesienia do Boga i poszanowania norm moralnych. „Sprawy świeckie i sprawy wiary wywodzą swój początek od tego samego Boga” (KDK 30). Zasada autonomii rzeczy doczesnych nie oznacza, że Kościół rezygnuje z funkcji uświęcania świata oraz stróża moralności i prawa naturalnego¹⁹. W tym znaczeniu nauczanie soborowe i posoborowe (KDK 35, 59; *Evangeliæ nuntiandi* nr 55) oraz obowiązujący Kodeks Prawa Kanonicznego (kan. 768 § 2) rozciągają kompetencję Kościoła na całokształt spraw doczesnych pod

¹⁸ W P i o t r o w s k i. *Prowadzić nowe duszpasterstwo. Potrzeba i zadania nowej ewangelizacji na przełomie II i III Tysiąclecia chrześcijaństwa*. W: *W trzecie Tysiąclecie. Komentarz pastoralny do dokumentów II Polskiego Synodu Plenarnego*. Tarnów 2002 s. 24-25.

¹⁹ R. K a m i ń s k i. *Kościół wobec sekularyzacji*. W: Komisja Duszpasterska Episkopatu Polski. *Wierzę w Boga Ojca*. Katowice 1998 s. 115-116.

kątem zgodnego ułożenia ich z porządkiem stanowionym przez Boga (zob. KDK 42; kan. 768 § 2)²⁰

Ponieważ kompetencja Kościoła rozciąga się na sprawy doczesne pod kątem zgodnego ułożenia ich z porządkiem stanowionym przez Boga, II Polski Synod Plenarny trzy dokumenty poświęca duszpasterstwu społecznemu Kościoła. W poszczególnych dokumentach Synod Plenarny ukazuje stosunek Kościoła w Polsce do życia społeczno-gospodarczego, stosunek Kościoła w Polsce do rzeczywistości politycznej oraz ewangelizację kultury i środków społecznego przekazu w Polsce.

II Polski Synod Plenarny stoi na stanowisku, że należy położyć większy nacisk na kształtowanie społecznego wymiaru wiary. Zachodzące w Polsce przemiany wskazują na potrzebę stosowania jej w życiu społecznym, gospodarczym, politycznym, kulturalnym i medialnym. W zsekularyzowanym świecie zaangażowanie w to, co doczesne, winno objawiać to, co boskie, „albowiem kto nie miłuje brata swego, którego widzi, nie może miłować Boga, którego nie widzi” (1 J 4, 20). Kościół musi przepajać sferę życia społeczno-gospodarczego, politycznego i kulturalnego chrześcijańskim systemem wartości. Do realizacji tego potrzeba, aby katolicy świeccy działalność polityczną, społeczno-gospodarczą i kulturalną rozwijali „w imieniu własnym” jako obywatele kierujący się głosem sumienia chrześcijańskiego.

*

Słabością polskiego katolicyzmu jest niski poziom wiedzy religijnej, niedorozwój życia społecznego, nieumiejętność myślenia kategoriami wspólnoty oraz braki w wymianie myśli i współpracy między wiernymi i duchowieństwem oraz między grupami, wspólnotami i ruchami religijnymi a duszpasterstwem parafialnym. Rozwiązania tych problemów należy szukać na drodze realizacji postanowień II Polskiego Synodu Plenarnego. Synod ten stanowi wielką szansę dla rozwoju Kościoła w Polsce. Spełni on jednak to zadanie, jeśli zdoła ożywić u katolików w Polsce poczucie odpowiedzialności za Kościół i wolę aktywnego współdziałania w realizacji jego zbawczej misji.

²⁰ D u d z i a k. *Pastoralny aspekt II Polskiego Synodu Plenarnego* s. 155.

BIBLIOGRAFIA

- II Polski Synod Plenarny. Teksty robocze. Poznań–Warszawa: Pallottinum 1991.
- II Polski Synod Plenarny (1991-1999). Poznań: Pallottinum 2001.
- D u d z i a k J.: Pastoralny aspekt II Polskiego Synodu Plenarnego ze szczególnym uwzględnieniem nowej ewangelizacji. W: Dzieło II Synodu Plenarnego w Polsce. Red. S. Tymosz. Lublin: Bramka 2001 s. 149-174.
- G ó r a l s k i W.: Czy synody są nadal szansą dla Kościoła? „Homo Dei” 61:1992 nr 2-3 s. 1-8.
- G r ę ź l i k o w s k i J.: Instytucja Synodu Diecezjalnego w Kościele w Polsce po Soborze Watykańskim II. „Studia Włocławskie” 4:2001 s. 107-126.
- K a m i ń s k i R.: Kościół wobec sekularyzacji. W: Komisja Duszpasterska Episkopatu Polski. Wierzę w Boga Ojca. Katowice: Księgarnia Archidiecezjalna 1998 s. 111-127.
- P i e r o n e k T.: Praca legislacyjna II Polskiego Synodu Plenarnego. W: Dzieło II Synodu Plenarnego w Polsce. Red. S. Tymosz. Lublin: Bramka 2001 s. 73-92.
- P i o t r o w s k i W.: Prowadzić nowe duszpasterstwo. Potrzeba i zadania nowej ewangelizacji na przełomie II i III Tysiąclecia chrześcijaństwa. W: W trzecie Tysiąclecie. Komentarz pastoralny do dokumentów II Polskiego Synodu Plenarnego. Tarnów: Biblos 2002 s. 13-25.
- R o z k r u t T.: II Polski Synod Plenarny – krótka refleksja kanoniczno-pastoralna. „Currenda” 2001 nr 2 s. 276-278.
- T y m o s z S.: II Polski Synod Plenarny w przemówieniach Ojca św. Jana Pawła II. W: Dzieło II Synodu Plenarnego w Polsce. Red. S. Tymosz. Lublin: Bramka 2001 s. 53-72.
- S z t a f r o w s k i E.: Synod diecezjalny w doktrynie soborowej i jej wyraz w posoborowych synodach polskich. „Prawo Kanoniczne” 30:1987 nr 1-2 s. 61-75.

THE PASTORAL DIMENSION OF THE POLISH PLENARY SYNOD II

S u m m a r y

The pastoral stage of the Polish Plenary Synod II lasted from its inauguration on 8 June 1991 to its conclusion in 1999. A pastoral character of Polish Plenary Synod II is pointed to by its preparatory stage, the method of presenting particular issues and the contents of the synod documents.

A pastoral character of the Polish Plenary Synod II is expressed by participation of Church members in Synod teams and in public sessions as well as in Synod pastorate that is connected with pastoral work in dioceses and parishes in Poland. Proceedings of the Synod made it possible for priests to take up the problems of the Plenary Synod in their everyday work.

Also the method of presenting texts in particular documents of the Synod show its pastoral character. The method is based on a three-stage system: the doctrinal-theological plane, the sociological plane, and the pastoral plane. The method corresponds to the three stages of procedure worked out by Jeuneuse Ouvrière Chrétienne (JOC) and confirmed by Pope John XXIII's encyclical *Mater et Magistra* (part IV, no 236).

Also the contents of the Synod documents have a pastoral character, as they stress the description and analysis of the contemporary situation and they give directions as well as make pastoral suggestions addressed to Church communities, ecclesial subjects, particular faithful ones, and sometimes also to the whole nation and the lay authorities in Poland.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: synod, II Polski Synod Plenarny, dokumenty synodalne, duszpasterstwo, metody teologii pastoralnej.

Key words: synod, Polish Plenary Synod II, Synod documents, pastorate, methods of pastoral theology.